

ORBAN, Paul (Virton 4 februari 1839 – Sint-Niklaas 21 mei 1977).

Volgde humaniora aan het college te Dendermonde, studeerde van 1906 tot 1911 rechten te Leuven en vestigde zich als advocaat in Sint-Niklaas. Van 1925 tot 1958 was Orban professor aan de Rijksuniversiteit Gent (RUG), waar hij burgerlijk en grondwettelijk recht doceerde. Van 1932 tot 1965 was hij provinciaal senator voor Oost-Vlaanderen voor de katholieke partij.

In 1919 behoorde Orban tot het eerste dagelijks bestuur van de Katholieke Vlaamsche Landsbond. Zijn flamingantisme ontwikkelde zich in de lijn van Frans van Cauwelaert, maar hij gaf zowel in zijn advocatenpraktijk als in het politieke leven blijk van een vaak onafhankelijke, zij het steeds loyaal-Belgische Vlaamsgezindheid. Van 1928 tot 1932 had Orban Hendrik Elias als medewerker, met wie hij, ondanks politieke meningsverschillen, bevriend bleef en voor wiens vrijlating hij na de Tweede Wereldoorlog in de Senaat 47 handteke-

ningen verzamelde. Na als een der eersten zijn eed voor het hof van beroep te Gent in het Nederlands te hebben afgelegd, ondernam hij in 1931-1932, als stafhouder van de balie van Dendermonde, met succes de strijd voor de vernederlandsing van de rechtbank van koophandel te Sint-Niklaas.

Met Emiel van Haver en Willy van Gerven vormde Orban De Drie Vlaamse Musketiers, die in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen van 1932 in Sint-Niklaas en het Land van Waas oppositie voerden tegen Hendrik Heyman.

Na zijn verkiezing tot senator speelde Orban een actieve rol in de Katholieke Vlaamsche Senaatsgroep, waarvan hij secretaris werd. Onder zijn invloed koos de groep in 1933 (overigens tevergeefs) positie voor de kandidatuur van Frans Daels als rector van de RUG. In 1935 behoorde Orban tot de stuwende krachten achter het nieuwe actieprogramma van de katholieke Vlaamse parlements-groepen. In 1936 maakte hij deel uit van het leidingscomité van de Vlaamsche Concentratie. Hij was een van de ondertekenaars van het zogenaamde Manifest van Antwerpen (1939), dat de benoeming van de gewezen activist Adriaan Martens als lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde verdedigde.

Van 1940 tot 1944 was Orban door de bezettende overheid als hoogleraar geschorst, wat hem niet belette zich na de bevrijding in het parlement voor verzachting van de repressie in te zetten. Hevig koningsgezind, was hij minister van landbouw op het hoogtepunt van de Koningskwestie (1947-1950). Na 1961 kwam Orban in botsing met zijn partij, de Christelijke Volkspartij (CVP), wegens de oriëntatie van het regeringsbeleid. Hij verzette zich onder andere tegen bepaalde aspecten van de taalwetgeving, in het bijzonder tegen de ruil van Komen-Moeskroen voor Voeren. In zijn verweerschrift schreef hij hieromtrent: "Ik ben en blijf tegen elke regeling die de eenheid van het land bedreigt en die ten slotte tegen de Vlamingen zou uitvallen. Elke afglijding naar het federalisme zal ik steeds bestrijden." In 1965 stapte hij over naar de vernieuwde liberale partij, de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (PVV), en in 1968 was hij een tegenstander van de splitsing van de Leuvense universiteit (onderwijs). In 1972 werd Orban in de adelstand verheven.

WERKEN: *Mussolini en het fascisme*, 1924; – *De jongste stroomingen in de ontwikkeling der federalistische staatstheorieën*, 1939; – *Mijn verantwoording*. Open brief, 1964; – 'Het parlementair stelsel in België', in *Standen en landen* (1966).

LITERATUUR: H.J. Elias, *25 jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, 4 dln., 1969; – N. Lehoucq en T. Valcke, *De fonteynen van de Oranjeberg. Politiek-institutionele geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen van 1830 tot nu*, II, 1997.

JANINE BEYERS-BELL* EN EMMANUEL GERARD